

MANUÁL O RANÉ PÉČI V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI

Raná péče – terénní sociální služba

Péče o rodinu s dítětem s postižením je jednou z priorit sociální politiky, proto byla v roce 2005 na zadání Moravskoslezského kraje vypracována studie o pojetí rané péče v kraji. Z výstupu studie vyplynulo, že jedním z nedostatků v této oblasti je malá informovanost odborné veřejnosti o rané péči. Dětské lékaři, lékaři specialisté, další odborníci a pracovníci sociálních úřadů by měli být prvními, kdo potřebné rodiny informuje o rané péči a nabídne jim kontakt na pracoviště rané péče.

Z této situace vzešla potřeba vydat informační materiál, který by jasně a stručně charakterizoval ranou péči.

Definice služby rané péče

Raná péče je terénní služba poskytovaná dítěti a rodičům dítěte ve věku do sedmi let, které je zdravotně postižené, nebo jehož vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivé sociální situace. Služba je zaměřena na podporu rodiny a podporu vývoje dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby.

Služba se poskytuje především v přirozeném sociálním prostředí osob.

Cíle rané péče

- snížit negativní vliv postižení nebo ohrožení na rodinu dítěte a na jeho vývoj
- zvýšit vývojovou úroveň dítěte v oblastech, které jsou postiženy nebo ohroženy
- posílit kompetence rodiny a snížit její závislost na sociálních systémech
- vytvořit pro dítě, rodinu i společnost podmínky sociální integrace

Cílové skupiny

- **rodiny s dětmi se zdravotním postižením** – pracoviště má výčtem specifikovanou skupinu dle druhu zdravotního postižení, například: rodiny s dětmi s těžkým zrakovým a kombinovaným postižením, rodiny s dětmi s těžkým sluchovým a kombinovaným postižením, rodiny s dětmi s mentálním a kombinovaným postižením, rodiny s dětmi s autismem, rodiny s dětmi s těžkým tělesným postižením, rodiny s dětmi s poruchami v komunikaci
- **rodiny s dětmi, jejichž vývoj je ohrožen v důsledku nepříznivé sociální situace**

Dalším určujícím vymezením je věk dítěte, tj. **od narození do nejvýše sedmi let.**

Kritéria vymezení služby rané péče

Poskytovatel (středisko rané péče):

- má jasně vymezenou cílovou skupinu
- má vymezený cílový region
- má vymezenou kapacitu
- má vytvořenou metodiku pro poskytování služeb rané péče konkrétní cílové skupině
- naplňuje standardy a principy rané péče
- opakovaně poskytuje konzultace v přirozeném prostředí rodin (jedná se o službu terénní - minimálně 75 % konzultací se odehrává v rodině)
- má k dispozici odborníky s odpovídajícím vzděláním
- poskytuje odborné programy s ohledem na specifika cílové skupiny

Průběh služby

Informace o poskytovatelích rané péče a nabídce služeb pro konkrétní cílové skupiny v daném regionu předává rodičům dítěte lékař (neonatolog, pediatr nebo specialista), sociální pracovník nebo případně další odborník, např. psycholog.

Rodina, která má zájem o služby rané péče, kontaktuje konkrétního poskytovatele rané péče. Dojde k předání informací o podmínkách a průběhu služby. Po zjištění potřeb dítěte a jeho rodiny dochází k plánování služby a podpisu dohody. Frekvence konzultačních návštěv v rodině je dána její aktuální potřebou. Zpravidla se pohybuje v intervalu jeden měsíc až (maximálně) tři měsíce, v případě potřeby jsou konzultace častější. Součástí průběhu služby je pravidelné vyhodnocování dosahování cílů rodiny a plánu rané péče.

Rodina může službu ukončit kdykoli, poskytovatel pouze na základě důvodů uvedených v dohodě. Před ukončením služby pracovník rané péče spolu s rodinou vyhledává návaznou službu a zpracovává pro rodiče závěrečnou zprávu o celkovém průběhu rané péče.

Základní činnosti při poskytování rané péče obsahují

Podporu vývoje dítěte

- stimulační programy a techniky, terapie pro dítě
- poradenství při výběru vhodných metod práce s dítětem
- zapůjčování pomůcek a hraček, poradenství při jejich výběru

Podpora rodiny

- depistáž (včasné vyhledání klienta)
- krizová intervence a podpora v těžké životní situaci
- výchovné, psychologické, odborné a sociální poradenství
- posilování rodičovských kompetencí
- upevňování a nácvik dovedností rodičů, které napomáhají přiměřenému vývoji dítěte a soudržnosti rodiny
- vzdělávání rodičů, půjčování literatury
- podpora výměny zkušeností - pořádání setkání rodičů
- pomoc při prosazování práv a zájmů

Působení na společnost:

- mezioborová spolupráce
- vzdělávání laické i odborné veřejnosti
- komunitní práce

PROFIL PRACOVNÍKA RANÉ PÉČE

Kritéria pro přijímání pracovníků jsou předmětem zřizovatelů, níže popsany profil uvádíme jako příklad dobré praxe. Základní požadavky na pracovníky v rané péči jsou uvedeny ve Standardech rané péče.

Tým pracovníků v rané péči

Odborníci v týmu musí odpovídat rozsahu a určení cílové skupiny pracoviště. Na jednom pracovišti by měli být minimálně dva terénní pracovníci, další pracovníci mohou být externí odborníci.

Terénní pracovník (poradce rané péče)

Vzdělání: VŠ nebo VOŠ v oboru speciální pedagogika, sociální práce, psychologie, případně zdravotního oboru.

K plné kvalifikaci musí poradce absolvovat akreditovaný kurz poradce rané péče garantovaný Asociací pracovníků v rané péči. Dále jsou doporučeny kurzy krizové intervence, kurz rodinné terapie a kurzy dle specifík cílové skupiny. Dokud na pracovišti není kvalifikovaný poradce, funguje pracoviště za podpory členů Asociace pracovníků v rané péči.

Osobnostní předpoklady a předpoklady pro výkon práce v rané péči:

Poradce je odborný pracovník, musí zvládat techniky podpory rodiny a intuitivního rodičovství, podpory člověka v dlouhodobé těžké životní situaci a techniky podpory vývoje dítěte v raném věku. Zvládá provázení rodiny dítěte s postižením, je schopen práce s dětmi.

Má všeobecný přehled, organizační schopnosti, komunikační předpoklady, schopnost naslouchat, dále je kreativní, flexibilní, je ochoten se dále vzdělávat.

Kvalita služby rané péče

Služby jsou poskytovány v souladu se Standardy kvality sociálních služeb (vydanými Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky), v souladu se Standardy rané péče a zákonem o sociálních službách.

Každý poskytovatel služby rané péče má vypracovanou metodiku poskytování služeb rané péče v souladu se Standardy kvality sociálních služeb.

Podrobné informace o rané péči a kontakty na poskytovatele jsou uvedeny na stránkách Asociace pracovníků v rané péči
www.asociace-ranapece.unas.cz

PRINCIPY SLUŽBY RANÉ PÉČE

Pracovníci poskytující služby rané péče se řídí těmito principy a naplňují je:

Princip důstojnosti

Respektovat individualitu dítěte a kulturní, sociální a výchovné zvláštnosti každé rodiny.

- jednat s klientem v každé situaci dle zásad partnerství
- prostor pro ambulantní programy je zařízen a vyzdoben tak, aby klienta neurážel a nesnižoval jeho důstojnost
- dokumentace je vedena s ohledem na důstojnost klienta

Princip ochrany soukromí klienta

Během konzultace v domácím prostředí klienta vstupuje pracovník služeb rané intervence pouze na ta místa, kam je zván.

- veškeré informace o klientovi jsou poskytovány pouze s jeho souhlasem
- s dokumentací o klientovi se nakládá jako s důvěrným materiálem

Princip zplnomocnění

Pracovník respektuje právo klienta na kvalifikované a objektivní informace v množství, jaké si vyžádá právo a zodpovědnost klienta rozhodovat o sobě.

- při plánování a hodnocení programu služeb rané intervence jsou rodiče členy interdisciplinárního týmu
- služby rané intervence podporují právní vědomí rodin a sounáležitost klientských skupin

Princip nezávislosti

Služby rané intervence podporují u rodičů a dítěte schopnosti nacházet a využívat vlastní zdroje ke zvládnutí situace, v níž se nacházejí.

- služby jsou klientovi poskytovány takovým způsobem, aby nečinily rodinu závislou na žádné výchovně-vzdělávací instituci ani pobytové (ústavní) instituci, od nichž musí být služby rané intervence obsahově, finančně i personálně odděleny

Princip týmového přístupu a komplexnosti služeb

Spolupráce externích i interních členů v interdisciplinárním týmu a jejich vzájemná informovanost přináší ve svých důsledcích kvalitativní, časové a ekonomické výhody pro klienta a společnost.

- klient je zván k rozhodujícím jednáním

Princip přirozenosti prostředí

Převážná část služeb je klientům (podle specializace pracoviště) poskytována v přirozeném prostředí dítěte, tj. v rodině.

- služby rané intervence volí takové metody, které podporují přirozené prostředí v rodině i komunitě dítěte, kde je speciálního pouze tolik, kolik je nezbytně třeba
- pracovník si domlouvá domácí konzultace tak, aby respektoval běžný chod a rytmus rodiny

Princip práva volby

Klient se může rozhodnout pro přijetí či nepřijetí nabízených služeb.

- služby rané intervence jsou koncipovány na základě spolurozhodování o výběru služeb a tvorbě individuálního plánu

Princip kontinuity péče

V rámci ukončování péče je klient informován o návazných službách a je mu nabídnuto jejich zprostředkování v regionu.

- služby rané intervence podporují sociální integraci dítěte a jeho rodiny v rámci komunity a regionu

Zdroje použité v textu:

Standardy rané péče (rok 2000)

Standardy kvality sociálních služeb (rok 2000)

Textové materiály Společnosti pro ranou péči

Manuál o rané péči v Moravskoslezském kraji vytvořil kolektiv autorů Slezské diakonie, Poradenského střediska pro rodinu a dítě „RaD“, Společnosti pro ranou péči a Krajského úřadu Moravskoslezského kraje.

Konečný zpracovatel: Slezská diakonie – Poradna rané péče při středisku Benjamín, Krnov

Manuál připomínkovali členové Asociace pracovníků v rané péči.

Foto: Fotoarchiv Společnosti pro ranou péči - Střediska rané péče Ostrava,
fotoarchiv Slezské diakonie - Poradny rané péče při středisku Benjamín, Krnov.

Design a produkce: Agentura API s.r.o.

Rok vydání 2006

Moravskoslezský kraj
Krajský úřad
28. října 117
702 18 Ostrava

Tel.: 595 622 222

Fax: 595 622 126

E-mail: posta@kr-moravskoslezsky.cz

www.kr-moravskoslezsky.cz